

МАЙСТОРСКО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЪЛГАРСКА МУЗИКА

От няколко години Младешкият симфоничен оркестър на Русе е редовен участник на мартенските музикални дни. Неговите концерти винаги са раждали публиката с твърде високото си художествено равнище. Затова тази година за първи път на него бе отредена една от вечерите на фестивала. В програмата от 20 март бяха изпълнени Втората симфония за струнен оркестър на Димитър Тъпков, трите симфонични танца на Филип Кутев, увод и танци из операта „Момчил“ от Любомир Пипков и „Младешка увертюра“ от Петко Стайнов.

Симфонията на Димитър Тъпков е произведение, написано с оглед нуждите и възможностите на един непрофесионален, юношески състав. Затова и проблемите от технически и стилски характер, които авторът поставя, бяха преодолени с лекота от огромния шрайх на оркестъра. Тук се показва неговият хубав тон, фразировка и динамичен диапазон. Както в шрайховата, така и в останалите песни на програмата оркестърът прави впечателение с интензивността на своето изпълнение, устремя и желанието „да се свири“, така присъщи на младостта. Това е причината в неговото изпълнение да се чувствава завладяваща сърдечност и празнично въздъшване, което се предаде и на публиката.

За съжаление това настроение бе помрачено от някои основни недостатъци в изпълнението на младешкия оркестър. Диригентът Стефан Вачев в стремежа си да достигне една помпозна звучност се е увлякъл в прекомерно увеличаване на състава и е пренебрегнал някои азбучни истини на своя занаят. Удвояването на цялата духовна група би изправило пред сериозни затруднения дори един първокласен професионален състав. А тук, в добавък, флейти и тромпети бяха даже утроени! Това стана причина и трите останали песни на програмата да преминат при непостижимо фалшиво свирене, тромвай и непохватно движение и непрестанно форте, чиято сила се колебаеше само в зависимост от промените в броя на оркестровите групи, които свирят в един или друг откъс на партитурата. Остатък открит въпросът, доколко този начин на работа и резултати са полезни за развиване на музикалното чувство и вкус у младите изпълнители.

Концертът на Държавния ансамбъл за народни песни и танци на 27 март внесе един красив дисонанс в симфоничния акорд на фестивала. Програмата на ансамбъла е добре позната на нашата публика, за да се налага нейното подробно рецензиране. Непрекъсвани от обичайното кафе ранисе по една игрово начупена възходяща драматургична линия се редуваха хор и солисти, оркестър, камерен и масов танц, за да се стигне накрай до безкрайната пестрота на народния празник — „Събор в Софийския Програмата на ансамбъла разкри пред публиката с необикновената красота на съчетанието от звукове, багри и движения първообрази и основата на онова, което нашите съвременници творят. Именно в това съпоставяне на едно съвременно художествено творчество, с корените от които то черпи жизнени сокове, е смисълът на гостуването на ансамбъла и красотата на оня дисонанс, който то внесе в традиционната програма на мартенските музикални дни.

Вечерите на 28 и 29 март бяха представени на Дрезденската филхармония под диригентството на Курт Мазур. Дрезденци са ста-

ри приятели на фестивала и тяхното гостуване се очакваше с интерес. Още по-голям интерес будеше въпросът, как техните познати на публиката качества ще се демонстрират в двете български програми. Гостите напълно разкриха своите художествени качества, показаха изпълняваните творби в пълния им блъсък и красота. Навсякъде личеше особена любов и разбиране към българската музика, с които и оркестър, и диригент са пристъпили към подготовката на своето гостуване в Русе. Характерно за Дрезденската филхармония е класическата избистреност на музикалната тъкан. Произведенията биват поднесени на слушателя с една моцартовска прецизност, в която изпълват с филтрирана яснота всички подробности на партитурата. Независимо от темпо, динамика и характер на музиката оркестърът запазва забележително единство, баланс и хомогенност. В това отношение особено красиви са хоралните пасажни на духовите, които проявяват в такива моменти завидно темпово изравняване.

Курт Мазур е диригент, който безусловно няма вкус към блестящите външни ефекти, каквито нееднократно му предлагали интерпретираните творби. Нещо повече — той съзнателно се стреми да избягва тези похвати, които са в разрез с неговата изпълнителска концепция. Жестът му е плавец и умерен, дори въздържан. Това обаче не пречи да бъде убедителен и императивен за оркестъра и да получи максимална реализация на творческите си замисли.

Гостуването на Дрезденската филхармония започна с „Фантастични сцени“ на Иван Маринов. Тези вариации дават широк възможности за показване качествата на оркестър и диригент и същевременно са твърде претенциозни в разнообразието си на багри и настроения. Мазур ни ги представи в цялата им гама на тембови контрасти, еднакво убедителен както в маршовите епизоди, така и причудливо-фантастичните моменти. И всичко туй съпроводи с непрестанно и логично изграждане на формата до финалния звук.

Вторият шулков концерт на Димитър Сагаев този ден получи своето първо изпълнение. Тази творба е едно постижение за своя автор. И по отношение на тематичната избистреност, и в по-ясното формообразуване, и в оркестрационното майсторство Сагаев прави значителна крачка напред. Изобщо в концерта се чувствува стремеж към композиционно изграждане на принципа на драматургическия контраст. Най-силно това е изразено в първата част: докато в солиращата цигулка преобладава певческият елемент, лиричното начало, което достига до романтичност (не в средствата, а в настроението), аккомпаниращият оркестър търси лекото, бих казал, придружено с известна фантастика звучене. Това оркестрово настроение във втората част вече слага отпечатък и на солиста: докато финалът се разгръща по посока на по-виртуозно то изявяване и на солист, и на аккомпанимент. Духът на произведението бе върно намерен от неговите изпълнители. Дина Шнайдерман успя да извлече цялата красота на цигулковата кантлена, а също така да бъде блестящо виртуозна в кадещовите епизоди (навсякъде изградени като диалог с оркестъра).

Първата симфония на Веселин Стоянов буквално заля публиката

като един неспирен поток от радостна музика. Курт Мазур е схванал и вложил в основата на своята трактовка именно това най-характерно за авторския мироглед епично начало, пълно с оптимизъм, надживяващо конфликти и несгоди. Едно балансирано преливане и спойка в редуването на солисти и оркестрови групи се изрази в тази творба като първостепенно качество на оркестъра.

Във втория концерт дрезденци изпълниха Дивертименто от Васил Казанджиев, балетната сюита „Нестинарка“ от Марин Големинов и втората симфония „Новият Прометей“ на Александър Райчев.

Дивертименто на Казанджиев бе представено с хумора, характерен за автора от този ранен период на неговото творчество. Тук трябва да се отбележат виртуозните прояви на солистите като струнният квинтет, така и духаните, на чийто плещи лежи основната същност на произведението.

От цялата програма на гостите „Нестинарка“ беше като че ли пробният камък за тяхното разбиране на „българското“ в българското творчество. Не ще съмнение, че за такъв състав неравнодушният такт по принцип не е предпоставка. Но Курт Мазур и неговият оркестър можаха да схванат и предадат нудсацията на тактовите времена при образуване на различните дялове в нестинарското хоро.

Симфонията „Новият Прометей“ бе изградена като едно произведение на силни драматични конфликти. Особено внушителен и величав бе нейният епизод.

На 30 март Държавният симфоничен оркестър в Русе внесе своя първи концерт на фестивала. Под палката на гост-диригента Иван Маринов русенските симфонисти имаха да се справят с една колкото трудна, толкова и отговорна програма. Концертът започна с Втората симфония на Трифон Спаяновски, която тази вечер получи своето първо изпълнение. По композиционен замисъл симфонията е тричастна (анданте—алегро—алегро). Еднквите хармонични образи и творчески похвати, употребени от автора и в трите части, са наложили тяхното сливане (симфонията се изпълнява без прекъсване), което превръща симфонията в едночастна с ясно очертана триделност на формата. Това еднообразие на средства и език, липсата на контрастно драматургично изграждане поражда чувството за

статичност и удължаване на изрече. Може би произведението не е било почувствувано от състава, може би неговият интонационен багаж му е останал твърде чужд, но така или иначе, въпреки явните усилия на диригент и оркестранти по време на концерта, не личеше сигурността и спокойствието, с което се изпълнява една усвоята творба.

Това, което липсваше в изпълнението на първата пиеса, оркестърът показа в останалите две. Първата симфония на Иван Маринов бе истинско постижение. Тук бяха налице и прецизното изработване на текста, и баланс, и чистота — предпоставки, които позволява да се разгърне цялата мащабност и красота на произведението. Особено добре бяха изградени втората, оркестрова част със своя прокофиевски хумор и лекота и романтичната светлина на третата част — „Ноктурно“. Соловата партия (симфонията е за бас и оркестър по стихове на Пеню Пенев) е написана с твърде начупена, отчасти речитативна линия и оркестрово третиране на гласа. На много места кантилеността е предпоставка повече на оркестъра, отколкото на солиста. Павел Герджиков успя да достигне не както до драматичните моменти, така и до интимната топлина на лиризма, вложен в стиховете на Пеню Пенев.

Концертът завърши с ораторията „Балада за невестата“ от Веселин Стоянов, по текстове на Мария Грушевска. В изпълнението участваха Александрина Милчева, Сабин Марков, както и детският хор при БРТ и Българската хорова капела. Иван Маринов съумя да сполучи много участници в единно творческо цяло и да изтъгне от него красотата на това сложно и многообразно произведение.

Интересна новост на фестивала бе вечерта на соловата песен и поезия, която се състоя на 31 март. В програмата на този концерт — авторски рецитал, Валентина Александрова и Павел Герджиков изпълниха песни от Димитър Сагаев, Парашкев Халжиев, Тодор Попов, Любомир Пипков, Иван Спасов и Вера Баева. Свои стихове четяха поетите Елисавета Багряна, Станка Пенчева, Любомир Левчев, Блага Димитрова и Божидар Божиков.

Редуването на музика и слово създаде особено интимна обстановка в залата и публиката с въздъшване при изкуството на автори и изпълнители. Вечерта на соловата песен и поезията напомни за една позабравена традиция на подобни рецитали, а големият интерес и реакцията на публиката — за нейната любов към тази форма.

ДИМИТЪР РУСЧЕВ